

TUDOMÁNYTÖRTÉNET

Hajba Renáta – Tóth Péter szerk., Fél évszázad a magyar nyelv szolgálatában 50 éves az ELTE szombathelyi Magyar Nyelvtudományi Tanszéke

Savaria University Press, Szombathely, 2023. 195.

Ritkán ad hírt tanszéktörténetet bemutató kötet megjelenéséről egy tudományos folyóirat. Az 50 éve fennálló, és reméljük, még sokáig töretlenül működő szombathelyi Magyar Nyelvtudományi Tanszékről nem csupán a jeles évforduló okán érdemes megemlékezni, hanem azért is, mert a tanszék alapításának és a fél évszázada ott zajló munkának tudománytörténeti jelentősége van. Az 1973-ban alapított Magyar Nyelvi Tanszék a magyar dialektológia műhelyévé vált, különösen erősítette ezt a szerepkörét az először 1981-ben, s az előző évben, 2023-ban 7. alkalommal megrendezett Dialektológiai Szimpozion. Nyilván egy tanító- és tanárképző főiskolai tanszék elsősorban oktatási céllal alakul. A szombathelyi egykori Berzsenyi Dániel Főiskola magyar tanszéke is a pedagógusképzés működését szolgálva jött létre, de az oktatási alaptevékenység mellett – elsősorban előnyelvi (dialektológiai, nyelvföldrajzi, szociolingvisztikai) kutatásaik, tehetséggondozó munkájuk nyomán – az oktatók tudományos tevékenysége és tudományos utánpótlás-nevelése is meghatározó jelentőségű volt az évtizedek alatt. Így a tanszék kerek évfordulójának ünneplését egyaránt értékelhetjük oktatás- és tudománytörténeti jelentőségű eseményként.

Van mire emlékeznie és emlékeztetnie a kötetet szerkesztő jelenlegi oktatóknak, HAJBA RENÁTÁNAK és TÓTH PÉTERNEK, úgyszintén a kötet szerzőinek, az egykori és a jelenlegi oktatóknak, az alumnusoknak, akik egyrészt az évtizedek történetét felvázoló, objektív adatokon nyugvó tanulmányaikban, másrészt személyes emlékezésekben idézik fel a szombathelyi tanszék elmúlt fél évszázadának jelentős eseményeit.

Az írásokat PESTI JÁNOS és JUHÁSZ DEZSŐ ajánlja az olvasóknak. A tanszéktörténeti tanulmányokat tartalmazó első fejezetet MOLNÁR ZOLTÁN egykori tanszékvezető adatokban gazdag írása nyitja. A kezdetektől, 1973-tól 2009-ig veszi számba a tanszék oktatóit, a tanszék munkatársainak szervezőmunkájáról, a tanszéki közösség műhelyjellegéről tanúskodó tudományos üléseket, konferenciákat, az oktatók tehetséggondozásának szép eredményeit, az országos versenyeken elért kiemelkedő hallgatói sikereket, s egykori tanszékvezetőként értekezik az oktatásról, a nevelésről, a tanszék céljairól és küldetéséről. A szombathelyi dialektológiai műhely tevékenységét, az oktató- és kutatómunkát egy 2015-ben megjelent tanulmány újraközlésével mutatja be a tanszék egykori hallgatójából lett munkatárs, HAJBA RENÁTA és az intézmény korábbi oktatója, GUTTMANN MIKLÓS. A nyelvjárásgyűjtő utak és a munka során rögzített korpusz bemutatását is elvégzi a szerzőpáros. TÓTH PÉTER, aki sok éve aktívan tevékenykedik a tanszéken, a szombathelyi műhely elmúlt 50 évének főbb kutatási területeit, a kutatások eredményeit és céljait veszi számba, ezenkívül a határon túli kapcsolatokat mutatja be.

A kötet szerkesztői az egyik fejezetet az elhunyt kollégák emlékének szentelték. MOLNÁR ZOLTÁN H. Gerendás Ágotára és Szabó Géza tanszékalapítóra emlékezik. Nagyné

Markó Julianna nekrológiát HAJBA RENÁTA írta meg, CZETTER IBOLYA intézetigazgató Batki Jenőné emlékéit idézi meg, KOLLÁTH ANNA és VÖRÖS OTTÓ Bokor József professzor személyiségét mutatja be. Mindannyian, akikről az emlékező sorok szólnak, nemcsak a tanszékért, de a magyar nyelvtudományért és az anyanyelvápolásért is sokat tettek.

A kötetet személyes visszaemlékezések, beszélgetések, pályaképek teszik színessé. Emlékek mozaikdarabjaiból, fragmentumaiból, beszélgetésekből, személyes élményekből épül a következő fejezetben a tanszéktörténet. GUTTMANN MIKLÓS a gyökereiről, a pályakezdéséről, a kutatómunkájáról, a tanszékre kerüléséről oszt meg történeteket a tanszék oktatóival és egy jelenlegi magyar szakos hallgatóval. A dicső múlt emléke és az aggasztó jelen élményei vezették VÖRÖS OTTÓ visszaemlékezésének gondolatait. Az egykori tanszékvezető, MOLNÁR ZOLTÁN ebben a fejezetben is szerepet kapott, ezúttal a személyes élményeken alapuló emlékezését olvashatjuk. KOLLÁTH ANNA a tanszékhez kötődő „emlékké szelídült valóságdarabok”-at osztja meg az olvasókkal. HORVÁTHNÉ MOLNÁR KATALIN a tanszék jelentőségéről szól. CZETTER IBOLYA, a Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet jelenlegi vezetője, aki a főiskola egykori diákja volt, első emlékeit idézi fel, s arról a sajátos tudományközi helyzetéről szól, amely a stilisztika kutatásából adódóan legalább annyira nyelvészként, mint irodalmárként köti őt a szombathelyi főiskolához. TÓTH (LÖCSEI) PÉTER a tanszék kötelékében töltött 10 évről mesél.

A szerkesztők – jó érzékkel – megszólaltattak egykori diákokat, akik vallomásaikban, életútjuk bemutatásában kifejtették, hogy miként határozta meg életüket, pályájukat a szombathelyi magyar szakos képzés, máig milyen élmények kísérik őket emlékezve egykori nyelvészeti óráikra, a tanulmányutakra és a nyelvésztanárok igényes, hallgatóközpontú oktatási módszerére.

A kötet végén egybegyűjtve találjuk a tanszéki kiadványok sorát. A könyvet fényképek zárják, amelyeken az évtizedek elevenednek meg: személyek, akik az intézményhez egykor kötődtek és jelenleg kapcsolódnak, illetve rendezvények, események, tudományos programok, versenyek résztvevői. A szombathelyi magyar nyelvészeti tanszék történetét feldolgozó könyv rengeteg adat, információ foglalata, amely ily módon összegyűjtve 50 év megannyi tevékeny emberéletét, értékét mutatja be. A kötet igényes kivitelű, immár az ELTE Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ kebelében működő tanszék utóbbi évekbeli kiadványainak tipográfiájához illeszkedik.

Tavaly óraadó tanárként tevékenykedtem a tanszéken. Megtapasztalhattam azt a jó hangulatú, egymás megbecsülésére épülő, értékeket hordozó, szeretetteli munkatársi és hallgatói közösséget, amelynek érdemekkel teli múltja adja a jelenlegi munkatársak tett-vágását, kitartását, s jelöli ki azt az utat, erővonalat, amely az eredményes folytatás felé mutat. HORVÁTHNÉ MOLNÁR KATALIN, a Pedagógusképző Központ igazgatóhelyettese a tanszék jelentőségét így summázza a könyvben megjelent írásában: „A tanszék 1973 óta a szombathelyi felsőoktatás keretében a pedagógusképzés, ezen belül a magyar szakos tanárképzés egyik meghatározó egysége, és dialektológiai, nyelvföldrajzi, szociolingvisztikai kutatásaival 50 éve példaértékű a jelenlegi és a jövő generációk számára.” (111). Kíváncsi vagyok, hogy legyen így a továbbiakban is. Garancia erre a tanszéket vezető és a tanszéken oktató munkatársak kiváló közössége.

GRÉCZI-ZSOLDOS ENIKŐ
Miskolci Egyetem